Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

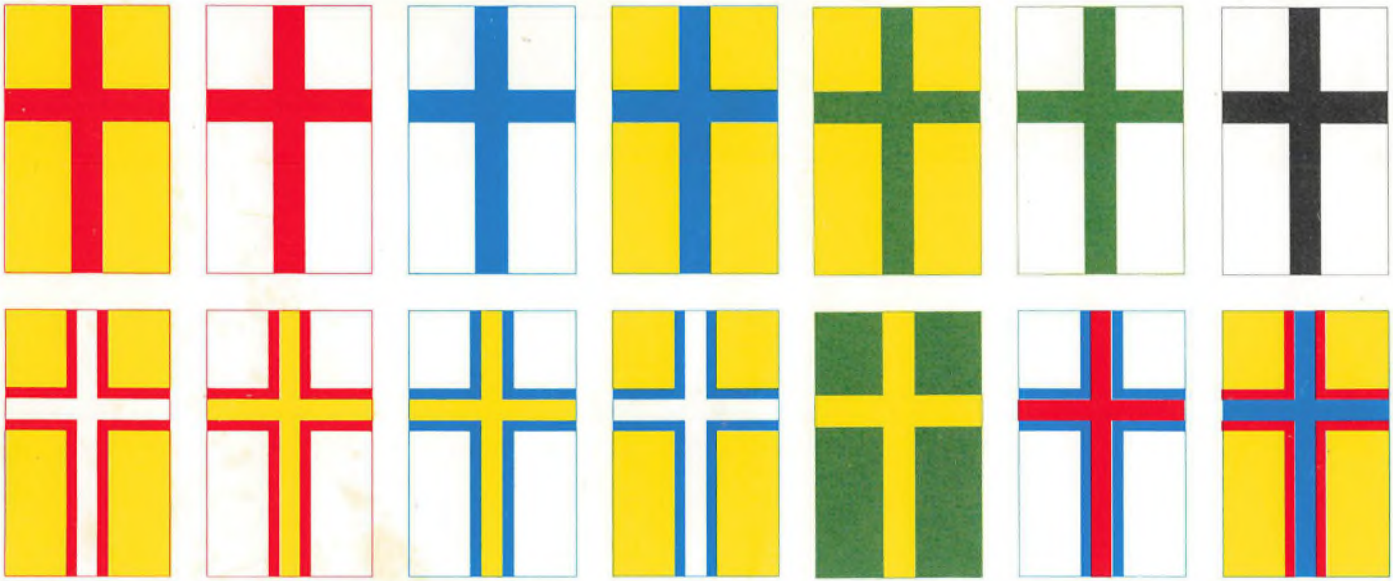
Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

PER ANDERSSON

NORDISKA KORSFLAGGOR

Hans Sørensen
"Tipperary"
Brändahall
37034 Holmsjö , SVERIGE
Tlf. 0455-94071

Hans Sørensen
"Tipperary"
Brändahall
37034 Holmsjö , SVERIGE
Tlf. 0455-94071

NORDISKA KORSFLAGGOR

Hans Sørensen
Fredens Allé 15
DK- 3300 Frederiksværk
Tlf. (+45) 47 72 08 93 Nødtlf. 40 29 52 47

Hans Sørensen
"Tipperary"
Brändahall
37034 Holmsjö , SVERIGE
Tlf. 0455-94071

PER ANDERSSON

NORDISKA KORSFLAGGOR

BOKFÖRLAGET DRAKING
MJÖLBY 1992

Flaggorna på omslaget, där proportioner och färgnyanser uniformerats för helhetens skull, är följande:

Härjedalen	*Karelen*	*Danmark (sorg)*	*Tyska orden*	*Frisland*
Småland (II)	*Småland (I)*	*Sameland*	*Grönland*	*Färöarna*
Bornholm (I)	*Bornholm (II)*	*Öland*	*Gotland*	*Norrland (II)*
Oldenburg	*Åland*	*Sverige*	*Götaland*	*Västgötaland*
Finlands sv. bef.	*Island*	*Bottniska landet*	*Finland*	*Norrland (I)*
Västlandet	*Norge*	*Danmark*	*Jylland*	*Nordnorge*
Ingermanland	*Tröndeland*	*Skåneland*	*Norden*	*Baltikums sv. bef.*

Boken kan beställas under adress

AB Draking
Föreningsgatan 16 d
595 51 Mjölby

eller per telefon

0142-126 34

Hans Sørensen
"Tipperary"
Brändahall
37034 Holmsjö , SVERIGE
Tlf. 0455-94071

© 1992 by Per Andersson
ISBN 91-87784-04-1
Printed in Sweden
Motala Grafiska
Motala 1992

NORDISKA KORSFLAGGOR

Det mest synbara och karaktäristiska tecknet på den unika gemenskapen mellan Nordens folk är de nordiska korsflaggorna, som representerar en 800-årig obruten tradition. Att med en viss flaggtyp utmärka tillhörighet till den nordiska kulturkretsen har även sin motsvarighet i andra hörn av världen: arabstaterna kännetecknas av flaggor i grönt, rött, vitt och svart, inom de kommunistiska staterna utvecklades en särskild flaggtradition där rött självfallet kom att dominera och på den europeiska kontinenten förekommer merendels lodrätt eller vågrätt indelade trikolorer i allehanda kulörer.

För de fem nordiska nationalstaterna är respektive korsflagga sedan länge inarbetad och flitigt använd som främsta symbol. Det har också spridit sig en idé om kulturregional flaggning i Norden. Sitt äldsta uttryck har den i Skånelands röd-gula flagga. Norden har omkring tjoget sådana kulturländer, som är naturligt avgränsade och ibland bryter nationalstatsgränserna. Att manifestera samhörigheten inom kulturregionerna med korsflaggor har blivit allt vanligare, och denna regionala flaggning synes vara på väg att få utbredning över hela Norden. Från flera håll har framförts förslag till korsflaggor för de nordiska områden som saknar sådana, allt i syfte att ge uttryck för regional särart men ändå nordisk samhörighet. De olika gemenskapernas antagande av flaggor har en påtagligt demokratisk prägel, och kutym är att de själva väljer och antar den flagga de vill ha som sin symbol. Så har olika folk i Norden, som velat frigöra sig eller markera sina särdrag, slutit upp kring en egen unik korsflagga av den karaktäristiskt nordiska typen: norrmännen, finländarna, islänningarna, färingarna, ålänningarna, friserna, skåningarna, norrlänningarna osv. Valmöjligheterna för nya flaggor är emellertid starkt begränsade av fåtalet logiskt möjliga färgkombinationer.

Det förefaller ha utbrett sig en strävan att varje nordiskt kulturområde skall ha en egen flagga för att utmärka sin enhet, i konkurrens

med gemenskaper på andra nivåer som bland annat till följd av att de betecknas med välkända symboler blivit mera dominerande än kulturländerna. Kanske är detta uttryck för en tilltagande vidsyn som medför jämbördighet mellan olika nivåer och att man väljer sådan efter lämplighet från situation till annan, utan att vara styrd av en inte sakligt motiverad favorisering av någon viss. Än blir det påkallat att bekänna sig till en större, än till en mindre av de enheter vi tillhör: världen, Europa, Norden, nationalstaten, kulturlandet, landskapet eller länet, kommunen, häradet eller staden, socknen osv. De allra flesta av dessa har sitt eget baner, de fem största enheterna en flagga av vexillologiskt slag och de därefter oftast kvadratiska heraldiska vapenflaggor.

När Norden närmar sig Europasamfundet, kommer riksenheten att vara mindre betydelsefull och så småningom kanske inte heller längre den dominerande, den som mest präglar vår tankevärld. Det öppnar för närmast större och mindre enheter – det samlade Norden och kulturländerna – att få en större uppmärksamhet. Naturligt är då att regionerna låter sig symboliseras med korsflaggor av det typiskt nordiska snittet.

De färger som förekommer bland korsflaggorna är i grunden de heraldiska och vexillologiska elementtinkturerna: dels metallerna gult och vitt, dels färgerna blått och rött och i viss mån grönt och svart. De första korsflaggorna hade endast två tinkturer, en för fältet och en för korset. Men genom den norska flaggans tillkomst uppstod varianten med ett bårdförsett, tvåfärgat kors. Om än inte – med hänsyn till enkelhetens gyllene regel – lika fullödig, är denna kompositionstyp nödvändig, eftersom de möjliga färgkombinationerna annars snabbt tryter.

På heraldiskt vis – av rent optiska skäl – bör man undvika s k tinkturmöten, dvs att låta färg gränsa till annan färg liksom metall till metall. Med tiden har dock tillkommit några flaggor som bryter mot denna princip. Det kan kanske ibland bli nödvändigt, men i alla händelser bör minst en metall och en färg finnas med, om inte svårigheterna skall bli för stora att urskilja flaggdukens motiv på längre håll och i

sämre väder. Dessutom bör, om inte särskilda skäl talar för annat, inte två olika områden bära flaggor som endast skiljer sig åt genom omkastade färger på ett bårdförsett kors; exempelvis vore det angeläget att undvika en vit-röd-blå korsflagga som allt för lätt kunde förväxlas med Färöarnas vit-blå-röda. Vidare förekommer ingenstans att samma tinktur återfinns på mer än en plats på flaggduken, dvs både som fält och som inre kors. Färgerna grönt och svart bereder viss optisk tveksamhet på grund av sin närhet till blått; grönt utgör ju en blandning av blått och gult och beträffande svart kan man erinra sig att denna kulör i medeltida begreppsvärld innefattades i just blått.

Den samnordiska flaggkretsen i dess vidaste omfång består av uppemot 40 flaggor, varav en för hela Norden, fem för de suveräna nationalstaterna, två officiellt erkända för självstyrande områden, fem som tidigare haft en officiell status, sju i bruk för kulturområden och därtill ett antal ytterligare flaggor som förslag för andra regioner. Varje nationsflagga tänks beteckna också det kulturland där respektive huvudstad är belägen.

Vissa mönster utbildar sig i den nordiska flaggfloran. Alla de svenska enheterna (utom Småland) – Sverige/Svealand, Götaland/Östgötaland, Västgötaland, Norrland, Öland, Gotland, Skåneland, Härjedalen, det delvis svenska Tröndeland, det i kulturellt hänseende helt svenska Åland, den svenska befolkningen i Finland och den svenska folkstammen i Baltikum – har gemensamt den gula metallen, som för övrigt också ingår i det samlade Nordens flagga. Blått och vitt finns på två av Finlands flaggor och den blå färgen också på flaggan för det till Finland hörande Åland. Den gamla svenska riksenheten, inklusive Finland, har blått som gemensam nämnare, med undantag för Öland, Gotland och Småland, där i stället grönt förenar. På motsvarande sätt är färgen på dannebrogens duk genomgående i det ursprungligen danska området (i allmänhet också med inslag av vitt) – rött finns i flaggorna för Danmark/Öarna, Jylland, Bornholm, Färöarna, Island, Norge/Östlandet, Västlandet, Tröndeland, Nordnorge, Skåneland och även Frisland och Oldenburg. Den norröna kretsen utmärks av kombinationer av rött, blått och vitt: Norge/Östlandet,

Västlandet, Island och Färöarna; på Tröndelands flagga är vitt utbytt mot gult och på Nordnorges blått mot gult. Östersjöns tre stora nordiska öar – Gotland, Öland och Bornholm – har alla inslag av grönt i sina flaggor. Grönt och vitt är färgerna för de båda – med hänsyn till folkens ursprung, språk och kultur – inte egentligt nordiska områdena Sameland och Grönland. Vitt går igen i de nordligaste och kallaste regionernas flaggor. De nordiska rikenas kärnområden har sina egna färgkombinationer som återkommer i närmast samhöriga kulturländer: Danmark rött och vitt, Sverige blått och gult, Norge rött och blått och Finland vitt och blått.

De sju nuvarande officiella korsflaggorna i Norden är alla stadfästa i lag, vari bland annat regleras deras utförande till färg och form. Det har också utvecklats regler för flaggning, såsom rörande tidpunkt för hissande och nedhalande, placering i förhållande till andra flaggor, flaggans storlek i förhållande till stången och flaggning vid sorg. Dessa regler är i allmänhet inte lagfästa utan har karaktären av rekommendationer till var och en som vill vårda respektive flagga som den aktningsvärda symbol den är. För de icke-officiella flaggorna kan lämpligen de befintliga flaggreglerna i respektive land tillämpas analogt.

För korsflaggornas proportioner finns två olika traditioner, som anknyter till det forna danska respektive svenska dominansområdet i Norden. Danmark, Norge, Island och Färöarna har kvadratiska fält närmast intill stången, medan Sverige, Finland, Åland och Ingermanland har rektangulära innerfält utdragna i flaggans längdriktning. För de nya flaggorna för Norrland, Småland och Västgötaland, som alla har dubbelt kors, har måtten utarbetats med utgångspunkt i den svenska flaggans proportioner och med anpassning till gyllene snittet; avståndet utmed flaggans längd från ytterkanten till korsmitten är lika stort som flaggans höjd. Flaggan för Skåneland, vilket område tillhört både Danmark och Sverige, har hittills haft samma proportioner som den svenska, men det har föreslagits att den i stället skall följa äldre danska mått, innebärande en kortare flagga i förhållande till höjden och ett smalare kors. Proportioner och färgnyanser finns en-

dast fastställda för de officiella flaggorna, och de har till en del varierat under årens lopp. För de inofficiella flaggorna förekommer endast mått som respektive upphovsman angivit, ofta i anslutning till den mest näraliggande officiella nationsflaggan.

De självständiga nordiska staternas flaggor förekommer också i olika varianter. Vart och ett av de fem länderna har en tvärskuren nations- och handelsflagga, som är det utförande som används av privatpersoner. Varje land har också en "splitflag", som danskarna säger. I Danmark och Island är denna tvåtungad och i Sverige, Norge och Finland tretungad. I länderna inom den forna danska sfären – Danmark, Norge och Island – används den tungade flaggan av såväl den civila som militära statsmakten både till lands och sjöss. I Sverige och Finland är den flagga som är i bruk av de civila myndigheterna tvärskuren och den som används av de militära tretungad. Medan den offentliga karaktären hos bäraren i det forna danska området utmärks med "splitflag", har Finland som tecken därpå statsvapnet i korsmitten både på den tvärskurna civila statsflaggan och den tretungade militära örlogsflaggan. Sverige är det enda land som saknar en flagga för den civila statsmakten som avviker från den grundläggande nations- och handelsflaggan. Statschefen för den flikade flaggan försedd med riks- respektive statsvapnet i korsmitten i alla nordiska länder utom Norge, där kungen i stället – i likhet med flera statschefer i Europa – brukar en heraldisk vapenflagga. En sådan finns också i Sverige men endast i militära sammanhang som kunglig befälsflagga. Varje nationsflagga motsvaras också av en bandformad, lätt avsmalnande vimpel i flaggans livréfärger. Det skall observeras att den svenska vimpeln innehåller endast två fält, ett övre blått och ett undre gult. Den trekantiga blå vimpel med gult kors som på senare år börjat förekomma saknar historisk grund.

Bruket av de nu sju officiella korsflaggorna i Norden är i viss utsträckning reglerat i lag. För Sveriges del innebär det framför allt att den blågula flaggan inte utan vederbörligt tillstånd får användas i varumärke eller annat kännetecken för varor eller tjänster. Utöver lagens skydd gäller god smak och respekt för flaggan och det den symboliserar som

vägledning för flaggans användning. För de nykomponerade flaggor som har en upphovsman som är känd är upphovsrättslagens skydd för användning och återgivning tillämpligt.

Hela Norden

NORDEN

Norden, gul-röd (proportioner ej fastställda, nu används de som gäller för den svenska flaggan, som är ett mellanting mellan den finska med ett bredare kors och den danska med ett smalare: längd 5+2+9=16, höjd 4+2+4=10). Både genom sin djupa historiska förankring och sin rena och klara färgkomposition är den en utmärkt symbol för hela det nordiska kulturområdet och omöjlig att överträffa av någon annan flaggskapelse. Den finns belagd som anbefalld av den förste samnordiske kungen Erik av Pommern 1430. Möjligen är de medeltida motiven till färgkombinationen att den allnordiska världsliga maktens symbol skulle vara en invertering av den betydelsefulla kyrkliga maktens röd-gula flagga (jämför Skåneland). Utmärkande för den nordiska historien är en uppdelning av Norden i två konkurrerande intressesfärer, en dansk och en svensk. Av symbolisk betydelse är att båda dessa staters nationsflaggor, som också är de båda äldsta, finns representerade i det samlade Nordens flagga med rött respektive gult. 1985 hissades denna gamla samnordiska symbol åter, för första gången i modern tid, när staden Helsingborg firade sitt 900-årsjubileum. Den har också kommit i bruk vid firandet av Nordens dag årligen den 25 juni, på den astronomiska årsdagen av Eriks kröning till konung över hela Norden 1397.

De självständiga staterna

DANMARK

Danmark och *Öarna*, röd-vit (längd 12+4+21=37, höjd 12+4+12=28). Dannebrogen, som är den äldsta av Nordens nationsflaggor, kan ledas tillbaka till 1200-talets början, då den enligt traditionen skall ha erövrats under korståg mot Estland. Därmed skulle den vara världens äldsta flagga som alltjämt är i bruk. Möjligen kan den utifrån ett myntfynd till och med dateras till 1100-talets slut. I alla händelser har den röd-vita dannebrogen med säkerhet tjänat som dansk symbol alltsedan 1300-talet. Flaggans ursprung är sannolikt att söka i det heliga tysk-romerska riket, som hade sin nordgräns vid Danmark. Korsformens yttersta symbolik i den kristna västerländska kulturkretsen är uppenbar.

SVERIGE

Sverige och *Svealand*, blå-gul (längd 5+2+9=16, höjd 4+2+4=10). På 1500-talet uppträder denna flagga, som bär det sedan år 1364 kända riksvapnet tre kronors färger. Ett gult kors har förekommit i Sveriges stora riksvapen sedan 1448. Den svenska flaggan, som tidigast är belagd som påbjuden av Johan III 1569, torde närmast kunna ses som ett svar på flaggan för Danmark, som Sverige var i union med 1397–1521, och kanske också som en nationell efterföljare till den samnordiska gulröda flaggan. Redan 1557 återfinns svenska flaggor i en av Gustav Vasa fastställd beskrivning av det heraldiska vapnet för Södra Finland, nu Egentliga Finland, som är i bruk alltjämt. Den första svenska flagglagen daterar sig till 1663.

NORGE

Norge och *Östlandet*, röd-vit-blå (längd 6+1+2+1+12=22, höjd 6+1+2+1+6=16). Kompositionen med dannebrogen belagd med ett

smalare blått kors som sinnebild för de norska fjordarna – allt i den frihetsförknippade trikolorens färger – antogs 1821 av stortinget på förslag av dess ledamot Frederik Meltzer som en motsvarighet till de danska och svenska flaggorna. Med svensk-norskt unionsmärke i övre inre fältet kom flaggan i bruk som norskt gemensamhetstecken 1844 och blev officiellt erkänd i sin rena form 1898. Kompositionen med dubbelt kors, som den norska flaggan är det första exemplet på, är kanske inspirerad av flaggan för det Norge näraliggande Storbritannien; denna Union Jack innehåller också samma färger som den norska.

FINLAND

Finland och *Sjöarnas land*, vit-blå (längd 5+3+10=18, höjd 4+3+4=11). Flaggan, som antogs 1918 efter frigörelsen från Ryssland och det påföljande inbördeskriget, leder sin förhistoria till 1854, då skalden Zacharias Topelius första gången pläderade för blått och vitt som Finlands färger. Dessa framhölls som snöns och de tusen sjöarnas färger, men de var förmodligen hos Topelius samtidigt ett uttryck för lojalitet mot tsaren; den ryska örlogsflaggan bar just dessa färger och Krimkriget hade inletts året innan. 1861 grundades segelsällskapet Nyländska jaktklubben, och den fick – oberoende av Topelius – en flagga som motsvarade den som fördes av föreningens förebild, segelsällskapet i Sankt Petersburg: en vit duk med ett blått kors av den nordiska typen och med den ryska huvudstadens vapen i det övre inre fältet utbytt mot Nylands landskapsvapen. Segelsällskapen hade nära anknytning till den kejserliga flottan, och klubbarnas flaggor hade sitt ursprung i den ryska örlogsflaggan – ett blått diagonalt s k andreaskors på vit duk. Med början 1862 förekom i olika omgångar intensiva diskussioner om en flagga för Finland, och många förslag framfördes. Framför allt stod striden mellan kompositioner i å ena sidan blått och vitt och å den andra Finlands heraldiska vapentinkturer rött och gult. Till en del kom de förra att förknippas med den finskspråkiga rörelsen och de senare med den svenskspråkiga. Bland olika flaggor som kom i bruk märktes den röd-gula vapenflaggan med Finlands lejon och av korsflaggor den vit-blå (utan vapen) och en röd-gul (jämför korsflaggan för Finlands svenska befolkning). Vid olika

tidpunkter talade olika skäl emot alternativ med röd färg: under Krimkriget förbands rött med Rysslands motståndare Turkiet, när förryskningen tilltog mot slutet av 1800-talet befarades den röda färgen från Finlands vapen kunna uppfattas som uttryck för separatism och till sist blev rött liktydigt med socialismen. I anslutning till självständigheten 1917 förekom ett flertal olika förslag, varvid både lejonflaggan och en röd-gul korsflagga med en blå-vit korsbård antogs. Efter inbördeskriget, då de vita segrat över de röda, vägde slutligen argumenten för den vita och blå korsflaggan över och man anslöt sig till den nordiska flaggtraditionen. Segelsällskapet förändrade härefter sin flagga genom att belägga det blå korset med ett inre vitt.

ISLAND

Island, blå-vit-röd (längd 7+1+2+1+14=25, höjd 7+1+2+1+7=18). Blått och vitt är Islands nationalfärger sedan gammalt. Danmark och Norge, till vilka länder Island har sina främsta historiska band, kan också ses representerade med sina flaggfärger. Islands flagga är komponerad på samma sätt som Norges och bär samma färger som denna, vilket sägs erinra om att det var framför allt därifrån Island en gång koloniserades. Flaggan rymmer också de danska färgerna i blått hav. Den komponerades och togs i bruk ett par år före 1915, då den hissades officiellt första gången. När Island blev oavhängigt 1919 blev den officiell symbol och 1944 republikens nationsflagga.

Självstyrande områden

FÄRÖARNA

Färöarna, vit-blå-röd (längd 6+1+2+1+12=22, höjd 6+1+2+1+6=16). Flaggan komponerades av ett par färöiska studenter i Köpenhamn, hissades första gången 1919 och antogs av det färöiska lagtinget 1931. Först i och med tillkomsten av självstyrelselagen 1948 erkändes den som officiell symbol av Danmark. Rött och blått beskrivs som Färöarnas gamla färger, och vitt symboliserar det skummande havet och den klara, ljusa himlen över ögruppen.

ÅLAND

Åland, blå-gul-röd (längd 16+3+4+3+26=52, höjd 12+3+4+3+12=34). Detta helsvenska kulturområdes flagga är i grunden den svenska briserad med ett smalare rött kors. Anknytning finns till tinkturerna i Ålands vapen (blått och gult) och Finlands vapen (rött och gult). Från 1922 förde ålänningarna en av blått, gult och blått horisontellt delad flagga, men vid 1950-talets början uppdrog Ålands landsting åt en svensk heraldiker att utarbeta ett förslag till en korsflagga av nordiskt slag. Förslaget innehöll först ett blått innerkors på det nuvarande rödas plats, vilken komposition dock den finska statsmakten vägrade godkänna på grund av dess stora färglikhet med Sveriges flagga. I stället gavs det inre korset färgen rött från det äldsta vapen som betecknat Åland, Södra Finlands från 1500-talets mitt. Denna blå-gul-röda Ålandsflagga fick officiellt godkännande 1954.

Fd officiella flaggor

TYSKA ORDEN

Tyska orden, vit-svart (proportioner okända). När orden instiftades vid 1100-talets slut – under korstågstiden – tilldelades den korsflaggan av påven Clemens III. Ordensstaten kom att omfatta ungefär det område utmed Östersjöns östra strand som idag utgörs av de tre baltiska staterna samt Ost- och Västpreussen.

DANMARK (sorgeflagga)

Danmark (sorgeflagga), svart-vit (proportioner som den samtida dannebrogen). Till för 250 år sedan förekom i Danmark en svart flagga med vitt kors i stället för den röd-vita dannebrogen vid sorg. 1743 bestämdes att detta bruk skulle ersättas med flaggning på halv stång.

OLDENBURG

Oldenburg, blå-röd (proportioner okända). Oldenburg i Tyskland vid Nordsjön – tidigare grevskap, hertigdöme och storhertigdöme – förde den av enbart färger och ingen metall sammansatta flaggan som fristat i Tyska riket under Weimarrepubliken. Förutom den geografiska närheten har Oldenburg särskild anknytning till Norden genom att den Oldenburgska fursteätten regerat i alla de fem nuvarande nordiska länderna (i Danmark och Norge fortfarande) och i Ryssland, där korsflaggor förekommer i gränsområdena mot Norden.

INGERMANLAND

Ingermanland, gul-röd-blå (längd 10+1+4+1+20=36, höjd 8+1+4+1+8=22). Det under 160 år svenska området vid Finska vikens sydöstra strand fick efter första världskriget en viss självstyrelse gentemot den ryska statsmakten och skaffade sig då en egen flagga. Dess färger

anknyter till Ingermanlands vapen från den svenska tiden. Jämför flaggkompositionens överensstämmelse med Frislands.

KARELEN

Karelen, grön-svart-röd (proportioner okända). Karelen, som har nordiska band bland annat genom att det hörde till det svenska riket under dettas stormaktstid, förde denna flagga åren 1921–1922 som självstyrande område inom Ryssland.

Kulturregioner

SKÅNELAND

Skåneland, röd-gul (samma proportioner som gäller för den svenska flaggan har hittills använts: längd 5+2+9=16, höjd 4+2+4=10; mått som ansluter till äldre utförande av dannebrogen: längd 6+2+9=17, höjd 6+2+6=14). Allt sedan medeltiden utgör det heraldiska märket för ärkestiftet i Uppsala ett gyllene kors i rött fält. Möjligen har denna symbol övertagits från föregångaren till detta ärkebiskopssäte, den gemensamt nordiska biskopsstolen i Lund. Flaggans anknytning till Skåne har i så fall medeltida rötter, och den skulle eventuellt kunna vara den allra äldsta av de nordiska korsflaggorna, möjligen i bruk ända sedan ärkebiskopsdömets upprättande under 1100-talet. På 1870-talet introducerades den röd-gula kompositionen som flagga för Skåneland – dvs de forna östdanska provinserna Skåne, Halland och Blekinge – av godsägare Mathias Weibull av den välkända skånesläkten. Som motivering till färgvalet har angivits tinkturerna i Malmö stads vapen. Dannebrogens röda fält och den svenska flaggans gula kors kan också ses utmärka den historiska tillhörigheten till båda länderna. Den större utbredning flaggan fått, i framför allt själva Skåne, tog sin början på 1960-talet. 1992 inregistrerades Skånelands flagga i Skandinavisk vapenrulla, och då med den äldre dannebrogens mått.

FINLANDS SVENSKA BEFOLKNING

Finlands svenska befolkning, röd-gul (proportioner okända). Färgsättningen grundar sig på Finlands heraldiska vapen, tillkommet på 1500-talet under den svenska tiden. Flaggan kom i bruk redan före Finlands självständighet 1917 och fanns med i diskussionerna om nationsflagga (jämför Finland). Därefter har den röd-gula flaggan fortsatt att användas bland finlandssvenskar. Kombinationen av rött och gult är identisk med Skånelands, men sannolikt har de båda flaggorna inget som helst gemensamt ursprung. Att identiska flaggkompositioner tjänar som symbol för helt åtskilda områden innebär naturligtvis risk för förväxlingar men förekommer i några fall också i de självständiga staternas flaggflora, såsom den trikolor som samtidigt representerar Rumänien, Andorra och Tchad. Jämför också i den nordiska familjen den fullständiga överensstämmelsen mellan Ölands flagga och den äldre varianten för Norrland liksom mellan flaggorna för Frisland och Ingermanland.

FRISLAND

Frisland, gul-röd-blå (proportioner okända). Friserna, denna nordiska folkgrupp som är bosatt i Nordsjöns kustområden tillhöriga Danmark, Tyskland och Nederländerna, har sedan 1890-talet brukat sin korsflagga och efter hand fått den officiellt erkänd. Genom att frisernas flagga utgör Nordens flagga med tillägg av ett inre blått kors markeras särskilt deras ställning som ett nordiskt folk. Färgsättningen är identisk med Ingermanlands.

GÖTALAND

Götaland eller *Östgötaland*, gul-blå (längd 5+2+9=16, höjd 4+2+4=10). Som Sveriges andra huvuddel för Götaland rikets flagga i motsatta tinkturer. Den presenterades 1972 och fick en större spridning i turismsammanhang i början av 1980-talet. Det blå korset kan också ses

som den avlånga sjön Vättern mitt i landsdelen genomkorsad av Sveriges blå band, Göta kanal och Göta älv. Flaggans gyllene fält erinrar då om de bördiga östgöta- och västgötaslätterna. Genom att flaggan lanserades för praktiskt bruk i samband med några östgötakommuners turistsatsning "Vätterlandet", vilket framställdes som en spegling av hela Sverige, har flaggan framför allt kommit att förknippas med och användas i östra Götaland – Östgötaland.

ÖLAND

Öland, grön-gul (längd 5+2+9=16, höjd 4+2+4=10). Den svenska flaggan med de blå fälten utbytta mot gröna, för att erinra om vegetationen på ön, komponerades av två Ölandskonstnärer under 1970-talets första hälft. Flaggan är identisk med den äldre Norrlandsflaggan, som dateras till underfär samma tidpunkt. 1972 framfördes ett annat förslag till öländsk flagga, också innehållande grönt och gult: blått fält med gul-grönt kors. Symboliken däri var en grön ö i ett blått hav samt svensk anknytning.

BORNHOLM

Bornholm, röd-grön (proportioner ej fastställda, desamma som gäller för den danska flaggan används: längd 12+4+21=37, höjd 12+4+12=28). I historiskt och kulturellt hänseende är ön förvisso en del av Skåneland, men en särskild bornholmsk flagga, som helt saknar metall, tillkom på 1970-talet. Den danska tillhörigheten och vegetationen anges vara tanken bakom färgerna. I syfte att göra flaggan heraldiskt riktig har införts en variant med vit korsbård, som brukas parallellt.

NORRLAND

Norrland, vit-blå-gul (längd 7,6+1+2+1+14=25,6, höjd 6+1+2+1=16). 1972 föreslogs som flagga för Norrland en vit duk med grönt kors, anspelande på snö, skog och det finska inslaget (jämför flaggan för Grönland). Den flaggan synes dock aldrig ha kommit i bruk. Vitt fält med de snöklädda vidderna i tanken har också den flagga, som ska-

pades på 1980-talet, offentliggjordes 1991 och utnämndes till segrare 1992 bland 800 andra förslag i en tävling om att skapa Norrlands flagga. Här är det gröna korset separerat i sina grundfärger till ett svenskt blå-gult kors för att nå färggemenskap mellan alla delar av den svenska riksenheten. Denna vit-blå-gula flagga motsvaras av Svenska turistföreningens flagga utan emblem, och föreningens första turistmål var just den norrländska fjällvärlden. Vit duk och blått kors minner också om de nära förbindelserna med Finland. Redan i 1970-talets början, i samband med "Vi flytt int"-kampanjen, skapades på initiativ av Norrlandsförbundet en grön-gul korsflagga, som är en modifierad svensk flagga med anspelning på det gröna guldet. Den har sedan dess använts av förbundet men inte fått någon allmän spridning bland norrlänningarna, och samma komposition är sedan 1970-talet i bruk som Ölands flagga. Den vit-gul-blå flaggan hissades offentligt första gången 1992.

Förslag

JYLLAND

Jylland, vit-röd (längd 12+4+21=37, höjd 12+4+12=28). För det andra danska huvudområdet, fastlandet, har sedan åtminstone 1972 funnits ett förslag bestående av dannebrogen i motsatta tinkturer. Förvisso är färgkombinationen upptagen av Englands flagga, vars kors dock är centrerat och därmed av ett annat slag än de typiskt nordiska korsflaggornas. Små avvikelser i form kan vara betydelseskiljande, vilket bland annat en jämförelse mellan Österrikes och Lettlands horisontellt tredelade röd-vit-röda flaggor visar (det vita fältet är smalare i den senare).

BOTTNISKA LANDET

Bottniska landet, blå-vit (längd 5+3+10=18, höjd 4+3+4=11). Bakgrunden till flaggan för Finlands andraregion från 1972 är analog med det motsvarande danska fallet. Den här föreslagna flaggans like är Greklands nationalsymbol, som dock inte längre brukas i den rena korsformen. Bottniska landets flagga anknyter till kust och snö och genom de blå fälten till det geografiskt, historiskt och för många invånare språkligt näraliggande Sverige och dess flagga.

HÄRJEDALEN

Härjedalen, svart-gul (längd 5+2+9=16, höjd 4+2+4=10). Denna flagga har synts som dekal under 1980-talet – åtföljd av texten "Fria Härjedalen" – men veterligen inte kommit i bruk för flaggning. Den får därför betraktas som ett förslag. Kompositionen bygger på den svenska flaggan.

GOTLAND

Gotland, gul-grön (längd 5+2+9=16, höjd 4+2+4=10). Grön natur och gyllene sand – eller sol – ses symboliserat i Gotlands flagga. Likheten med Götalands flagga talar sitt språk. Med utgångpunkt i den grön-gula flagga som tagits i bruk av ölänningarna, föddes 1991 detta förslag till flagga för Gotland. Med Ölands motsatta tinkturer framhävs de båda öarnas likartade drag och gemenskap som Sveriges två stora Östersjööar. Kompositionen ansluter också till mönstret med gult som utmärkande kulör för alla svenska områden (utom Småland). Ett flertal färgkombinationer för en eventuell gotländsk korsflagga har diskuterats, och i optiskt hänseende är den gul-gröna den mest ändamålsenliga av dem alla.

SMÅLAND

Småland, grön-vit-röd (längd 7,6+1+2+1+14=25,6, höjd 6+1+2+1=16). De gröna fälten minner om småländska skogar och hagar, och däri finns ett rött kors med vita kanter, som för tanken till röda stugor med vita knutar och lingonröda tuvor på grönbevuxen villande mo. Flaggan från 1992 ger associationer till något karaktäristiskt småländskt och till Småland som bevarare av den svenska allmogekulturen. 1991 lanserades ett förslag med grönt fält och rosa kors anspelande på Smålands landskapsblomma linnéan, vilken färgsättning dock inte är heraldiskt korrekt. Det röd-vita korset kan mot bakgrund av det äldre förslaget ses som det rosa korset separerat i sina grundfärger. Flaggan med rosa kors har också förekommit i en variant med helt rött kors.

VÄSTGÖTALAND

Västgötaland, gul-blå-vit (längd 7,6+1+2+1+14=25,6, höjd 6+1+2+ 1=16). Sedan Götalands flagga kommit att framför allt förknippas med området öster om Vättern och dessutom smålänningarna visat vilja att utmärka sin gemenskap med en egen flagga, återstår den västra delen av Götaland utan en särskild flagga. Det är fråga om ett område vars kärna möjligen kommer att sammanfalla med den nya väst-

svenska region med Göteborg som centrum som diskuteras. Detta "Västgötaland" kan tänkas omfatta Västergötland och de gamla danska respektive norska områdena norra Halland och Bohuslän samt kanske även Dalsland och delar av Värmland. Den 1992 föreslagna flaggan bygger på Götalandsflaggan, varmed följer anknytningen till Sverige. Till denna komposition har fogats ett särskiljande vitt innerkors, varmed flaggans tre tinkturer är de som förekommer i den kungliga s k Folkungaättens vapen. Detta utgör tillsammans med sköldemärket tre kronor huvudskölden i stora riksvapnet och har kommit att uppfattas som Götalands vapen. Det går också igen i regionhuvudstaden Göteborgs stads- och kommunvapen med samma färgsättning.

VÄSTLANDET

Västlandet, röd-blå-vit (längd 6+1+2+1+12=22, höjd 6+1+2+1+6=16). Det norska Västlandet som motsvarighet till Jylland, Götaland och Bottniska landet i grannrikena föreslås analogt få en "spegelbild" av nationsflaggan. Denna 1972 föreslagna färgkonstellation är den enda möjliga utan att sammanblandning med Islands och Färöarnas flaggor riskeras. De norröna färgerna bibehålls.

TRÖNDELAND

Tröndeland, röd-gul-blå (längd 7,6+1+2+1+14=25,6, höjd 6+1+2+1=16). För den region som utgörs av det norska Tröndelag och svenska Jämtland-Härjedalen, vilka i historien tillhört både Sverige och Norge, föreslogs 1972 en röd-blå-gul flagga. För att undvika tinkturmötet mellan rött och blått har i ett förslag från 1991 korsets färger kastats om. Detta innebär en till färg och komposition i grunden norsk flagga med metallen utbytt mot svenskt gult, varmed korset får de svenska färgerna. Ett gult kors finns även i vapenflaggan för Nordtröndelags fylke och i en korsflagga för Härjedalen (se denna).

NORDNORGE

Nordnorge med Svalbard, vit-röd-gul (längd 6+1+2+1+12=22, höjd 6+1+2+1+6=16). Färgkombinationen anknyter till is och snö och till

det norska riksvapnets båda färger. Kompositionssättet med dubbelkors liksom vitt och rött anknyter till Norges flagga. Förslaget härrör från 1991.

BALTIKUMS SVENSKA BEFOLKNING

Baltikums svenska befolkning, gul-röd-vit (längd 7,6+1+2+1+14=25,6, höjd 6+1+2+1=16). De baltiska länderna har en historisk gemenskap med Norden, om än de inte huvudsakligen befolkas av nordgermaner. Men en svenskspråkig befolkning har under mycket lång tid funnits i Baltikums kusttrakter, och esterna är med avseende på folkslag och språk egentligen lika mycket nordbor som finnarna. Emellertid har Estland, Lettland och Litauen i stället horisontellt tredelade flaggor. De få kvarvarande svenskarna i Baltikum kan ändå tänkas vilja utmärka sin inbördes gemenskap och sin nordiska tillhörighet med en korsflagga på samma sätt som de svenskspråkiga i Finland. Det var också just från Estland som den första nationella korsflaggan i Norden hämtades (se Danmark). Färgkombinationen anknyter till flaggorna för de tre nordiska länder som Baltikum har betydande historiska band till: Sverige, Danmark och Finland. Flaggan har också tydliga gemensamma drag med det baltiska Ingermanlands egen korsflagga. Närheten till Gotland framskymtar med den gula flaggduken. Likhet finns vidare med Lettlands örlogsflagga från mellankrigstiden, som hade samma röd-vita kors, dock i vitt fält. Gult och rött går igen i Litauens flagga, rött och vitt i Lettlands och vitt i Estlands. Ägnat att särskilt utmärka tillhörigheten till Norden är att korsflaggan för Baltikums svenska befolkning i grunden utgörs av Nordens flagga, försedd med ett vitt innerkors. Detta flaggförslag är från 1992, och tidigare har föreslagits en gul-blå-vit flagga (jämför Västgötaland).

SAMELAND

Sameland, grön-vit (längd 5+2+9=16, höjd 4+2+4=10). De för Sameland mest karaktäristiska färgerna påträffas i områdets natur: grönt för vegetationen, grunden för den fundamentala rennäringen, och vitt för snö och is. Flaggförslaget tillkom 1991. Flaggans likhet med den för det intilliggande Bottniska landet erinrar om den språkliga frånd-

skapen mellan samiskan och finskan. Sameland har under senare delen av 1980-talet antagit en egen flagga, men inte en korsflagga utan med följande utseende: vertikalt delad i, från stången, ett rött fält, därefter två smala band, det första grönt och det andra gult, samt ytterst ett blått fält, dubbelt så stort som det röda, och över denna indelning av flaggduken har, med centrum i skärningslinjen mellan grönt och gult, lagts en vertikalt tvådelad ring, vars hälft närmast stången är blå och den andra röd. Det har dock vid mer än ett tillfälle tidigare förekommit att ett område i Norden experimenterat med andra flaggtyper innan de stannat för en korsflagga.

GRÖNLAND

Grönland, vit-grön (längd 12+4+21=37, höjd 12+4+12=28). Grönland och Sameland har flera beröringspunkter – de befolkar båda de nordligaste delarna av Norden, och områdenas respektive naturtyper och de båda folkens naturnära levnadsomständigheter har sina likheter. Detta talar för att Grönland och Sameland får flaggor med gemensamma drag och att de två tänkbara kombinationerna av grönt och vitt kommer till användning. Om dessa färger tillsammans blir de ensamma i Norden och markerar därmed sin särställning vid sidan av den nordgermanska folkstammen. Geografiskt, historiskt, politiskt och från senare tid även religiöst är de ändå medlemmar av den nordiska gemenskapen, vilket utmärks med en korsflagga. Att föra en sådan innebär inte att man deklarerar sin lydnad till någon kolonialmakt i Norden utan snarare att man i en anda präglad av demokrati, frihet och fred bekänner sin sidoordnade frändskap med andra jämbördiga broderfolk i sin närhet; alla korsflaggor i Norden efter Danmarks och Sveriges har tillkommit som en markering mot centralmakten och för självständighet. Det är därför inte otänkbart att denna process går vidare och når också Grönland och Sameland. Varianten med vita fält passar Grönland bäst, och där anger det gröna korset att livet visst tränger fram bland is och snö. Korsets färg erinrar också om öns germanska namn, och vitt kan utmärka samhörigheten med Danmark. Grönland antog 1984 en egen flagga, dock inte någon korsflagga utan horisontellt delad i vitt och rött och därpå en rundel i motsatta tink-

turer. I de diskussioner under mer än ett decennium som föregick tillkomsten av denna flagga förekom många olika förslag, däribland flera korsflaggor merendels i rött, vitt och grönt. Det vit-gröna flaggförslaget komponerades 1991.

Andra flaggor

Flaggor med korsmotiv som uppvisar likheter med de nordiska men som i själva verket är av annat slag – de har centrerade kors – förekommer eller har förekommit bland annat för England och Grekland (se Jylland respektive Bottniska landet ovan) och för Lettland – örlogsflagga under mellankrigstiden, som i vitt fält visar ett rött kors belagt med ett vitt innerkors. Också centrerat dubbelkors – grönt med vita kanter – har flaggan för Groningen, den av Nederländernas provinser som ligger närmast Norden, men dess fyra fält är omväxlande röda och blå, rött upptill invid stången. Utanför vår närmaste kulturkrets har Dominikanska republiken samma flaggkomposition så när som att det gröna korset där saknas och de blå och röda fälten har bytt plats med varandra. Baskien för en röd flaggduk med ett andreaskors – ett sådant förekommer också i Skottlands flagga och därmed i Storbritanniens Union Jack – i grönt och däröver ett centrerat "vanligt" s k latinskt kors i vitt. Schweiz' röd-vita nationsflagga – som i motsatta färger betecknar Röda korset – är en heraldisk vapenflagga och därmed kvadratisk; dess kors skiljer sig också från de nordiska i det att det inte är genomgående ut till flaggkanten. Tyska rikets rikskrigsflagga från och med 1935 bestod av röd duk och ett kors med samma placering som på de nordiska flaggorna, men det vita och svarta korset hade en randning som är främmande för den renodlat nordiska flaggfloran och dessutom ett cirkelformat emblem över korsmitten med hakkorset på liknande sätt som ännu idag Svenska turistföreningens flagga med dess märke. Under ockupationen av Danmark och Norge under andra världskriget användes där av nazisterna korsflaggor liknande Skånelands.

Inom Norden finns vapenflaggor för landskap, län etc, men de tillhör den heraldiska flaggtraditionen och visar respektive sköldemärke anbringat på flaggduk. Fyra andra flaggskapelser som avviker från både den vexillologiska och den heraldiska traditionen i Norden förekommer dessutom, och alla bär de bland andra inslag någon form av rund figur. Officiell ställning har Grönlands vit-röda flagga. Sameland har sin färgrika flagga som är indelad i ett flertal fält. Den s k Jämtländska republikens flagga från 1983 är horisontellt delad i ett blått, ett vitt och ett grönt fält med en sigillbild i det mittersta, dvs i grunden identisk med Maldivernas presidentflagga. På Gotland förekommer en röd flagga med "den gutniska republikens" sigill i vitt, tillkommen 1984.

Hans Sørensen
"Tipperary"
Brändahall
37034 Holmsjö , SVERIGE
Tlf. 0455-94071

Regioner i Norden med korsflaggor

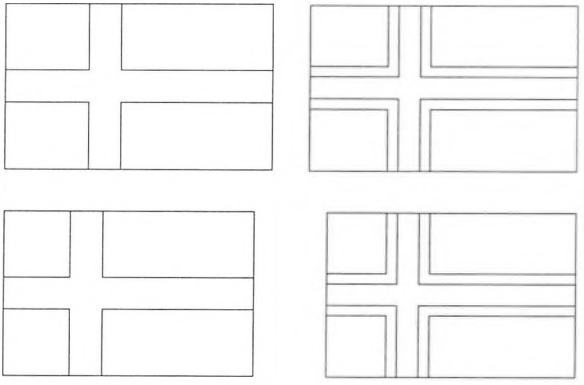

De nordiska korsflaggorna i sammandrag

Färg-fält	Kors	*Land*	Inner-kors	*Land*
Blå	Gul	**Sverige**	Röd	**Åland**
Blå	Vit	*Bottniska landet*	Röd	**Island**
Blå	Vit	**(Grekland)**		
Blå	Röd	**Oldenburg**		
Röd	Gul	**Skåneland**	Blå	*Tröndeland*
Röd	Gul	**Finlands svenska bef.**		
Röd	Vit	**Danmark**	Blå	**Norge**
Röd	Vit		Grön	**Bornholm**
Röd	Vit		Svart	**(Tyska riket)**
Röd	Grön	**Bornholm**		
Röd	Blå		Vit	*Västlandet*
Grön	Gul	**Öland**		
Grön	Gul	**Norrland**		
Grön	Vit	*Sameland*	Röd	*Småland*
Grön	Röd	*Småland*		
Grön	Svart		Röd	**Karelen**
Svart	Gul	*Härjedalen*		
Svart	Vit	**Danmark**		

Metall-fält	Kors	*Land*	Inner-kors	*Land*
Gul	Blå	**Östgötaland**	Vit	*Västgötaland*
Vit	Blå	**Finland**	Gul	**Norrland**
Vit	Blå		Vit	**(Finska segel-sällskap)**
Vit	Blå		Röd	**Färöarna**
Gul	Röd	**Norden**	Vit	*Baltikums svenska bef.*
Gul	Röd		Blå	**Frisland**
Gul	Röd		Blå	**Ingermanland**
Vit	Röd	*Jylland*	Gul	*Nordnorge*
Vit	Röd	**(England)**	Vit	**(Lettland)**
Gul	Grön	*Gotland*		
Vit	Grön	*Grönland*		
Vit	Svart	**Tyska orden**		

Faktiskt förekommande flaggbruk anges med fetstil, medan *kursiv stil* markerar befintligt förslag. Flaggkomposition som i något avseende avviker från den nordiska typen är satt inom parentes.

Nordens alla korsflaggor

På nästa uppslag visas följande nordiska korsflaggor med tinkturerna markerade med skraffering:

Härjedalen	Karelen	Danmark (sorg)	Tyska orden	Frisland
Småland (II)	Småland (I)	Sameland	Grönland	Färöarna
Bornholm (I)	Bornholm (II)	Öland	Gotland	Norrland (II)
Oldenburg	Åland	Sverige	Götaland	Västgötaland
Finlands sv. bef.	Island	Bottniska landet	Finland	Norrland (I)
Västlandet	Norge	Danmark	Jylland	Nordnorge
Ingermanland	Tröndeland	Skåneland	Norden	Baltikums sv. bef.

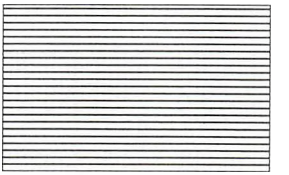
FÄRGBETECKNINGAR

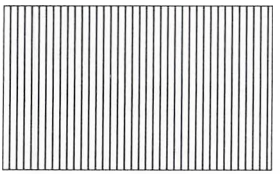
GULT

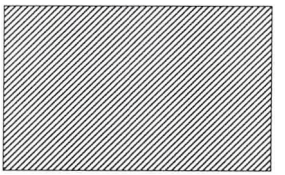
VITT

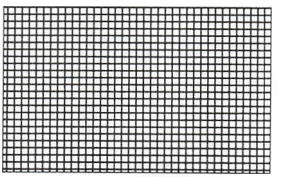
BLÅTT

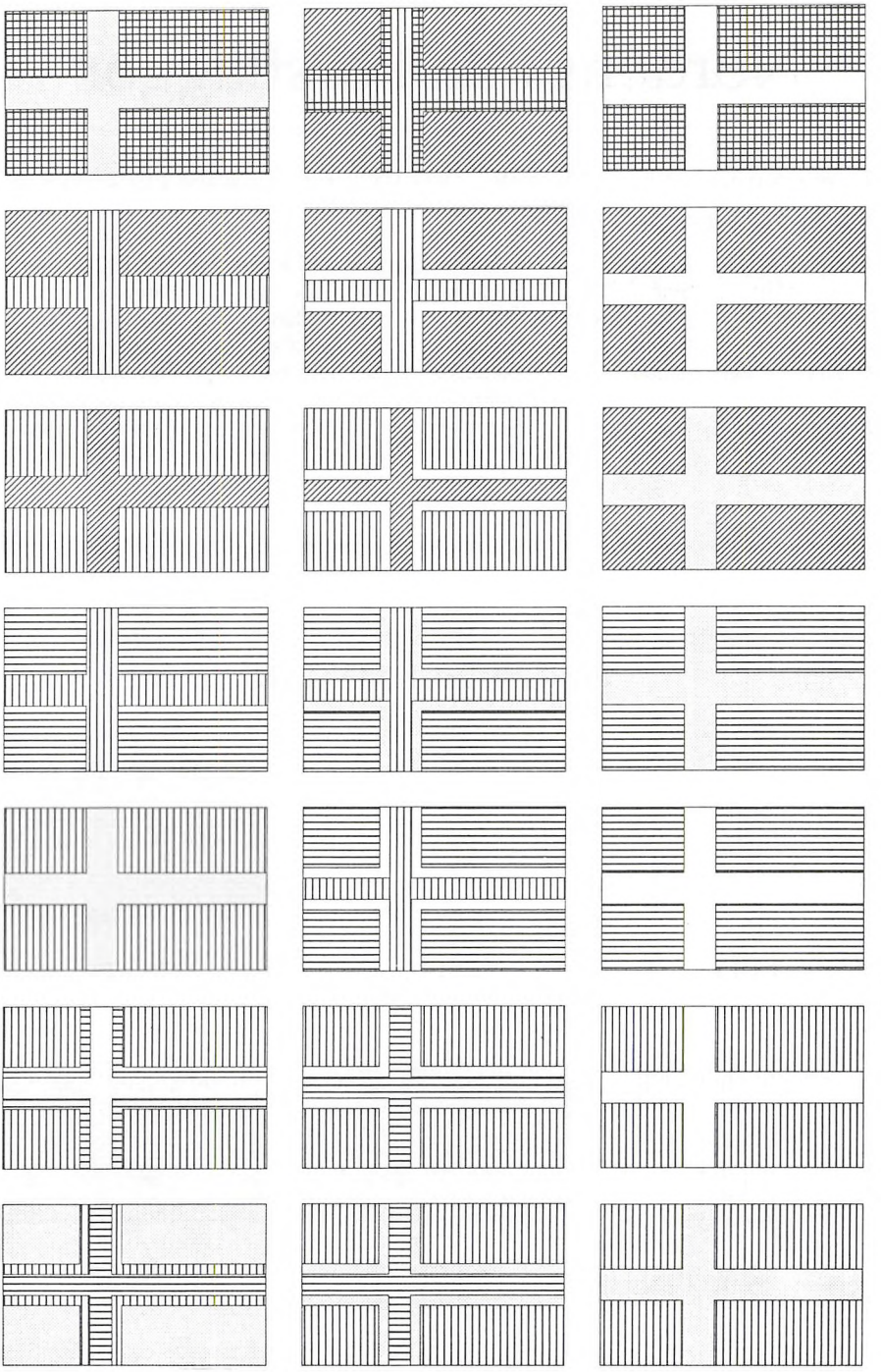
RÖTT

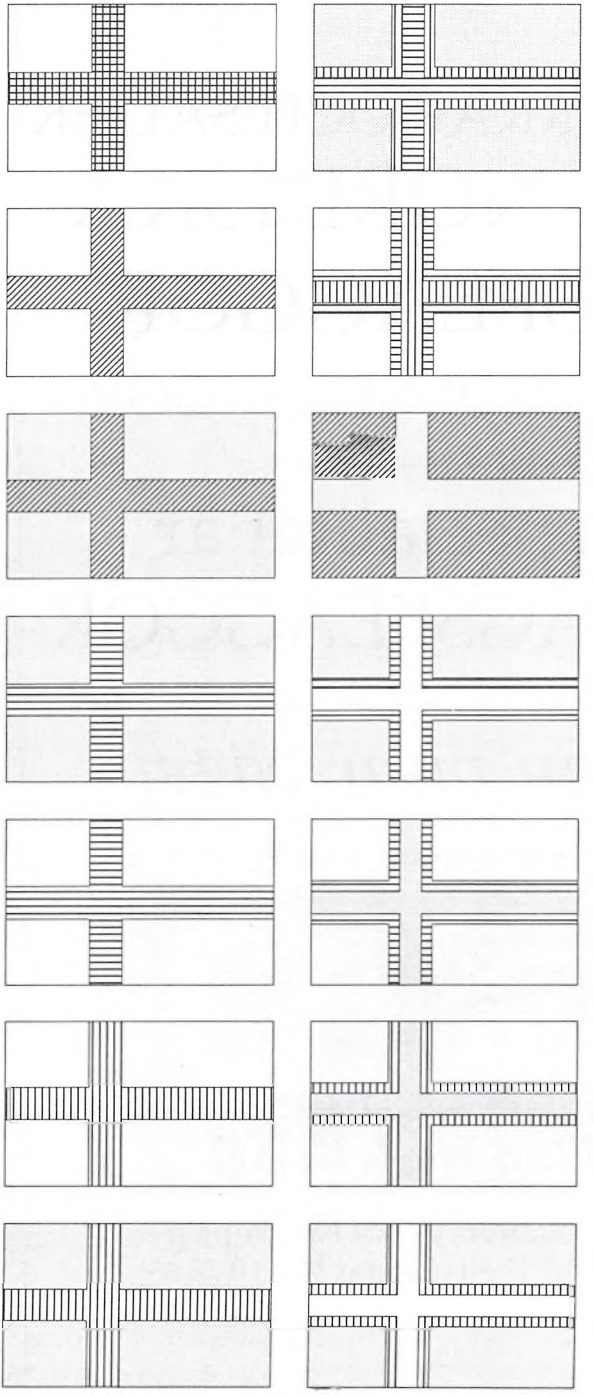

GRÖNT

SVART

Nordiska korsflaggor

VI TILLVERKAR OCH SÄLJER
ALLA NORDISKA
KORSFLAGGOR
OCH NATIONSFLAGGOR

Vår specialitet är
FÖRETAGSFLAGGOR

Flaggan visar vägen

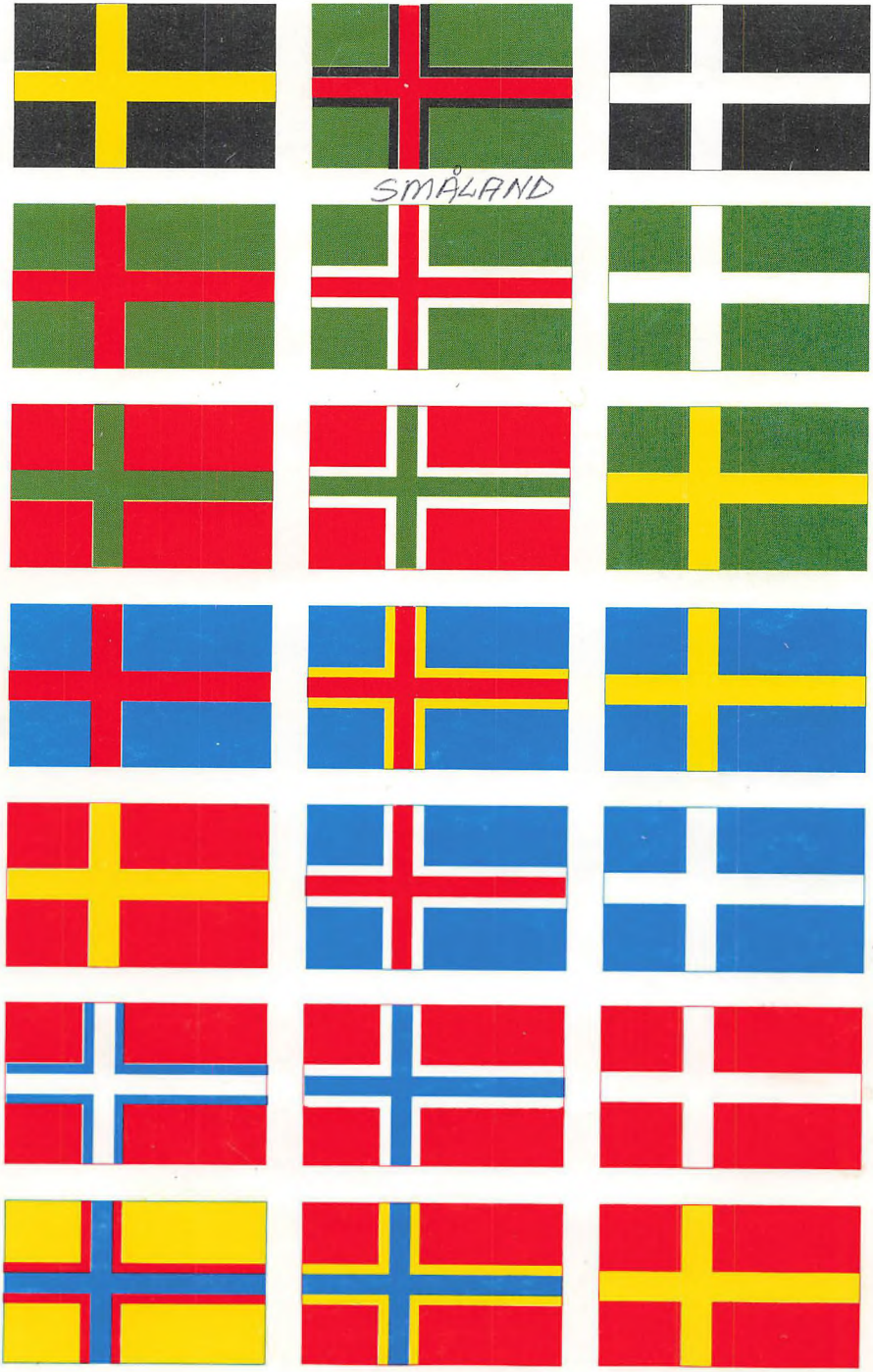

Trädgårdsgatan 36, 602 24 Norrköping
Telefon 011-10 42 50 · Telefax 011-10 78 65

Hans Sørensen
Fredens Allé 15
DK- 3300 Frederiksværk
Tlf. (+45) 47 72 08 93 Nødtlf. 40 29 52 47

Hans Sørensen
"Tipperary"
Brändahall
37034 Holmsjö , SVERIGE
Tlf. 0455-94071

Hans Sørensen
"Tipperary"
Brändahall
37034 Holmsjö , SVERIGE
Tlf. 0455-94071

SMÅLAND